

TAFOFIEL 15 – oktober 2012

Sinds februari 2010 mag u van Epitaaf vzw op gepaste tijd een nieuwsbrief in uw mailbox verwachten. Wij hopen u op deze manier beter en sneller te informeren over onze activiteiten.

Worden behandeld in deze Tafofiel 015

1. Het Geheim van Laken onthuld, op Canvas 30 oktober 2012, 21.10u
1. Open-deurdag 3 november 2012
2. Verslag Open Monumentendagen 2012
3. Presentatie archeologische atlas Laken in het Museum voor Grafkunst
4. Funerair keramiek – een glossarium
5. Duitse dodenakkers: Mainz
6. Nederlandse natuurbegraafplaatsen, verslag groensafarie
7. De tot begraafplaats omgevormde Sint-Rochuskerk te Ulbeek wint de Vlaamse Monumentenprijs 2012
8. Bloemlezing uit de pers
9. Aankondigingen
10. Lidgelden

De naam Tafofiel, uit het Grieks "taphos" = graf, en "philos" = vriend, een gepaste naam dus voor de elektronische nieuwsbrief van Epitaaf vzw.

Veel leesplezier

HET GEHEIM VAN LAKEN ONTHULD!

Publiek Geheim, CANVAS, dinsdag 30 oktober 2012, voorzien om 21.10u

Een regisseur, een geluidsman, een cameraman, een redacteur, een presentator en enkele bestuurleden van Epitaaf; op warme zomerse zondagen in augustus kon je dat team met veel geduld zien werken op het kerkhof van Laken, in het atelier Salu/Museum voor Grafkunst en de ondergrondse grafgalerijen... . Het was een intensieve en aangename samenwerking; Epitaaf schreef mee aan het draaiboek, leverde iconografisch materiaal en nog niet gepubliceerde kennis. We zijn net zoals jullie benieuwd naar het resultaat!

Op de website van Publiek Geheim is meer informatie te vinden, je kan er ook rondleidingen winnen voor 3 november, 10u. De rondleiding concentreert zich op het kerkhof van Laken, een bezoek aan het toegankelijke gedeelte van de grafgalerijen en het Museum voor Grafkunst/ atelier Salu.

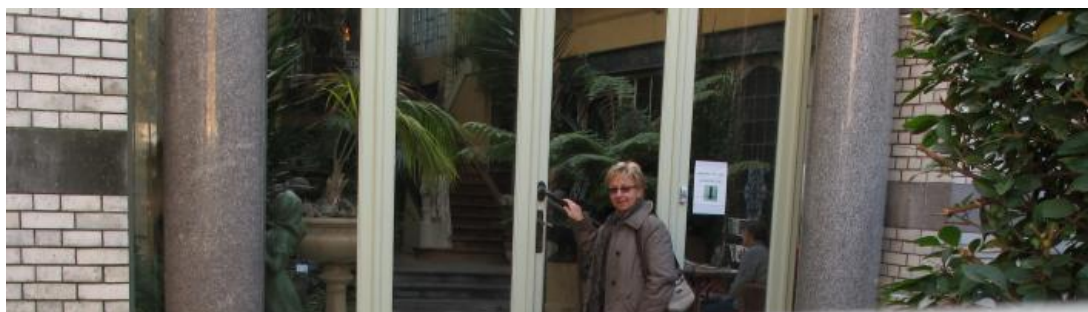
2

<http://www.canvas.be/programmas/publiek-geheim/server1-28969b0d%3A139e80e0c06%3A-691f#panel-epi>

OPEN DEURDAGEN

Museum voor Grafkunst, O.L.V. - Voorplein 16, 1020 Laken

U bent welkom in het Museum voor Grafkunst op de laatste opendeurdag van 2012:

3 november 2012: van 13u tot 15.30u

Meer informatie over activiteiten wordt verstrekt op www.epitaaf.org/actueel.html

VERSLAG OPEN MONUMENTENDAGEN BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

15 en 16 september 2012- De kunst van het bouwen.

Ieder jaar organiseert vzw Epitaaf een of verschillende activiteiten in het kader van de Brusselse Open Monumentendagen. Gezien het thema van dit jaar 'De kunst van het Bouwen' was dit dé gelegenheid om het fenomeen van de graf galerijen aan te kaarten, waarbij de ondergrondse graf galerijen van Laken het uitgangspunt vormen. Door middel van een tentoonstelling en een begeleidende brochure werden de Lakense graf galerijen in een ruime historische context geplaatst, werd er aandacht besteed aan de 'stichter' van dit gegeven, schepen en burgemeester van Laken, Eloi Bockstael en werden andere graf galerijen, naar Lakens voorbeeld, op de begraafplaatsen van Sint-Joost-ten-Node, Sint-Jans-Molenbeek, Sint-Gillis en Elsene overlopen.

Aansluitend werden eveneens rondleidingen georganiseerd op het kerkhof aan de graf galerijen, enkel het gedeelte van stadsarchitect F. Malfait (1933-1937) waar o.a. de nadruk werd gelegd op de uniformisering van de bovengrondse grafmonumenten, werd bezocht gezien de oudere gedeelten van de ondergrondse graf galerijen voor publiek zijn gesloten in afwachting van een dringende en ingrijpende restauratie.

Ook onze ere-voorzitter Marcel Celis kwam daags voor de opening van de tentoonstelling nog eens 'keuren' (foto T. Verhofstadt).

Onze huidige voorzitter Linda Van Santvoort die een van de vele groepen rondleidt in de tentoonstelling OMD 2012 (foto T. Verhofstadt).

De tentoonstelling werd opgebouwd met originele plannen en tekeningen betreffende de Lakense graf galerijen uitgeleend door het Archief van de Stad Brussel. We mochten het allereerste plan uit 1876 exposeren van Eloi Bockstael, de plannen van stadsarchitect François Malfait voor het monument van Eloi Bockstael uit 1922, dezelfde architect tekende eveneens de plannen voor een ambitieuze algemene (her)aanleg van de begraafplaats van Laken in 1930 en de uiteindelijk uitgevoerde graf galerijen uit 1935. Kers op de taart was de uitzonderlijke presentatietekening uit het atelier Malfait welke een zeer mooi en eigentijds beeld gaf van de graf galerijen omstreeks 1935.

De presentatietekening uit het atelier F. Malfait omstreeks 1935 (Foto T. Verhofstadt – Archief van de Stad Brussel).

De andere voorbeelden in bovenstaande gemeenten werden gepresenteerd d.m.v. fotografische reproducties van de plannen in de gemeentearchieven van Sint-Joost-ten-Node, Molenbeek en Sint-Gillis.

Het uitgeleende werkje van de hygiënist BELVAL, TH., *Contribution à l'étude des sépultures au point de vue hygiénique. Caveaux & Galeries Funéraires*, Bruges, 1892, vervulde de tentoonstelling.

5

Het moet gezegd, het was een succes en de 500 bezoekers gingen zeker niet met lege handen naar huis. De 24 pagina's tellende begeleidende brochure werd gretig meegenomen en gelezen. Zij vormt integraal een speciale editie van de Tafotiel en kan in de twee landstalen worden gedownload op de website van vzw Epitaaf.

Deze tentoonstelling kon niet worden gerealiseerd zonder de steun van de Vlaamse Gemeenschapscommissie, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Archief van de Stad Brussel.

ARCHEOLOGISCHE ATLAS VAN LAKEN

Voorgesteld in het Museum voor Grafkunst op 21 juni 2012

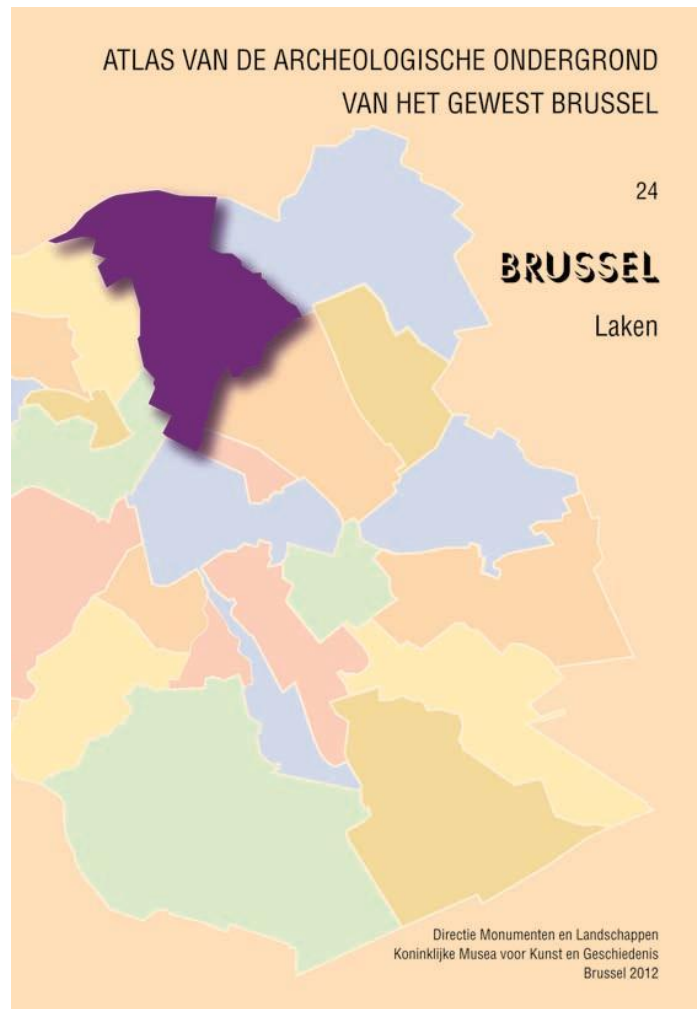
Op 21 juni 2012 stelde het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn jongste spruit voor in de reeks van de atlassen van de archeologische ondergrond van het Gewest Brussel. Zij had het Museum voor Grafkunst of het voormalige atelier Ernest Salu uitgekozen om het boekdeel betreffende de voormalige gemeente Laken, de laatste in een lange reeks van 24 boekdelen, aan pers en publiek voor te stellen.

Met de publicatie van de atlassen van de archeologische ondergrond van het Gewest Brussel, waarmee werd gestart in 1992, brengt het Gewest de wens tot uiting om één van de basisbeginselen van het in 1992 ondertekende Verdrag van Malta in de praktijk te willen toepassen, namelijk de preventieve archeologie. Het stramien is gekend, het eerste deel van de Atlas bestaat uit een inventaris van het Erfgoed vanaf de prehistorie tot de 18e eeuw. Het tweede deel omvat een reeks samenvattingen m.b.t. het natuurlijke milieu, de archeologie en de geschiedenis. Zodoende vormen deze atlassen een hulpmiddel voor zowel de wetenschappelijke wereld, als voor het bestuur en het grote publiek.

Bestuursleden Anne-Mie Havermans en Bénédicte Verschaeren brengen een inleiding tot het atelier Salu voor aanvang van de presentatie van de Archeologische Atlas (foto T. Verhofstadt).

De voorstelling begon met een inleiding tot het atelier door Bénédict Verschaeren en Anne-Mie Havermans. De coördinator van de cel Archeologie van de Directie Monumenten en Landschappen Ann Degraeve bezorgde de introductie tot het gegeven van de Archeologische Atlassen en hun doel. Tenslotte volgde de eigenlijke voorstelling van de Atlas met een samenvattende uiteenzetting van dit lijvige boekdeel door historicus en coauteur Marc Meganck. Nadien werd een hapje en een drankje aangeboden door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Voor hen die de voorstelling van dit interessante referentiewerk hebben gemist heeft de vzw Epitaaf 5 exemplaren ter beschikking. De eerste leden die een mailtje sturen naar info@epitaaf.org met als onderwerp 'Archeologische Atlas' krijgen thuis een exemplaar opgestuurd.

Onze dank gaat uit naar het Brussels Hoofdstedelijke Gewest, cel Archeologie.

FUNERAIRE KERAMIEK – EEN GLOSSARIUM

Tekst en foto 's: Mario Baeck

Onze historische kerkhoven zijn vandaag nog altijd vrij rijk aan keramisch materiaal dat ofwel vast op een grafteken is aangebracht, ofwel als los ornament de laatste rustplaats van een geliefde siert. Tot de vaste ornamenten behoren onder meer engelenfiguren, Christushoofden, vlammen, opwiekende duiven en een veelheid aan portretfoto's. Bij de losse ornamenten is de verscheidenheid nog iets groter. We treffen naast de alomtegenwoordige kransen en kruisen ook alle mogelijke kleinere bloemornamenten en vazen, palmtakken, elkaar omvattende handen en dergelijke aan.

Ook het keramisch materiaal zelf is zeer verscheiden. Bij de oudere sierelementen gaat het heel vaak om objecten uit al dan niet geglaazuurd porselein, een keramieksoort met een zeer grote vorstbestendigheid, en daardoor ideaal voor buitentoepassingen. Omdat porselein zeer wit is, en in ongeglaazuurde staat – als biscuit – sterk op marmer lijkt was dit een goed alternatief voor dat laatste materiaal. Dit geldt beperkt ook voor sommige producten uit terra cotta die we ongeglaazuurd vooral in de vorm van monumentale sculpturen op kerkhoven aantreffen. Even vorstbestendig als porselein is gres of steengoed dat echter eerder zelden op kerkhoven terug te vinden is. Dat heeft allicht veel te maken met het relatief beperkte kleurengamma van de glazuren. Wie kleurrijke ornamenten verkoos, nam dan ook doorgaans noodgedwongen zijn toevlucht tot geglaazuurde faience en terra cotta. Hoewel veel minder vorstbestendig was vooral het eerste materiaal zeer populair. Het werd vroeger omwille van zijn kwetsbaarheid na de gedenkdagen van november van het graf genomen en thuis opgeborgen om na de winter teruggeplaatst te worden. Vandaag is dit materiaal vaak beschadigd op de graven aanwezig omdat het bij oudere graven nu permanent op de graftekens aangebracht blijft.

Gehanteerde materialen

Om het correct beschrijven van de diverse funeraire keramieksoorten te ondersteunen, is het nuttig een goed beeld te hebben van de onderscheidende kenmerken van de diverse materialen. Daartoe wil dit beperkte glossarium een eerste bescheiden bijdrage leveren.

keramiek ook ceramiek gespeld (D. Keramik, E. ceramics, F. céramique)

Verzamelnaam voor alle producten die zijn vervaardigd van klei die één of meer keren in een oven is gebakken. Binnen de keramiek onderscheidt men op basis van de gebruikte kleisoorten/mengingen en de bijhorende baktemperaturen een viertal hoofdtypen: (gewoon) aardewerk en terra cotta, faience en majolica (in de 20e eeuwse betekenis van deze termen), gres of steengoed en porselein.

(gewoon) **aardewerk** (D. Steingut, E. earthenware, F. poterie)

Verzamelnaam van alle keramiek die met een grove (vaak roodbakkende) klei is vervaardigd (grof in vergelijking met porselein) en bij een relatief lage temperatuur is gebakken (in vergelijking met gres en porselein). Ongeglaazuurd is aardewerk poreus en niet vorstbestendig. Daarom werd het traditioneel voor gebruiksgoederen voorzien van een transparant loodglazuur. Het komt op kerkhoven zeer zelden als siervoorwerp voor. We treffen het wel vaak aan in de vorm van de gewone bloempotten.

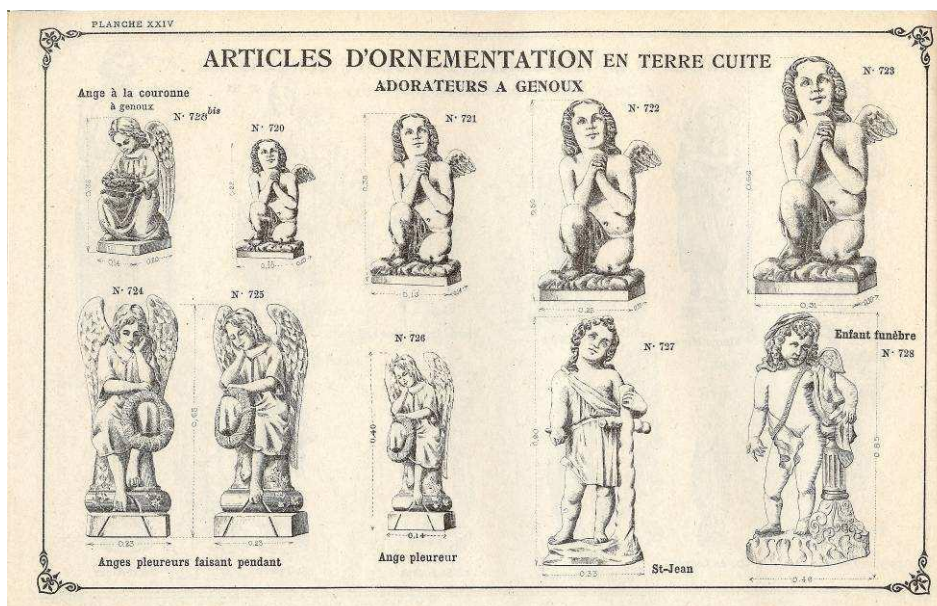
terra cotta (D. Terra cotta. E. terracotta, F. terre cuite)

Doorgaans ongeglazuurd kleiproduct, veelal rood-bruin van kleur, alhoewel het ook in andere kleuren van gebakken klei voorkomt (van grijs tot geel). Typisch voor terra cotta is de vrij grove samenstelling van de klei, wat het gevolg is van de bijmenging van gemalen aardewerk door de klei (zogenaamde chamotte). Hiermee bereikte men een verbetering van de technische eigenschappen (onder andere het voorkomen van scheurvorming tijdens het bakproces) en een betere vorstbestendigheid.

Burcht, ongeglazuurde terra cotta vervaardigd door Villeroy & Boch Merzig
foto Anne-Mie Havermans & handelscatalogus V&B

Naast Duitsland met Villeroy & Boch, beschikten ook Oostenrijk en Frankrijk over diverse belangrijke producenten.

faience (D. E. F. fayence)

Een soort aardewerk van een fijne kwaliteit die in tegenstelling tot gres, maar net als aardewerk, een poreuze samenstelling heeft en daarom bijna altijd geglaazuurd is. Faience wordt gebakken bij temperaturen tussen de 1000 en 1200 °C en onderscheidt zich van 'gewoon aardewerk' doordat de gebruikte grondstoffen van betere kwaliteit zijn. Meest verspreid is de zogenaamde Engelse faience, met een witte of witachtige scherf; er bestaat echter ook faience met een gekleurde scherf, veelal grijsgeel of grijsbruin, of crèmekleurig (creamware). In het Frans wordt verschil gemaakt tussen faience fine en faience dure ou feldspathique. Faience wordt geregeld als synoniem voor de term majolica gebruikt. Deze laatste term is echter historisch gezien, net als faience zelf, breder en oorspronkelijk een verzamelbegrip voor alle kleurig geglaazuurde keramiek.

Dit materiaal komt in funeraire context veelvuldig voor in de vorm van kransen, kruisen en alle mogelijke veelkleurige ornamenten. Toch kan niet alle veelkleurig materiaal als faience beschreven worden aangezien ook terra cotta, gres en porselein kleurrijke geglaazuurde uitvoeringen kennen. Enkel nazicht van de scherf – die wit of beigekleurig dient te zijn maar wel veel zachter dan de witte porseleinscherf of dan de beige gres-of terra cottascherf, biedt hier zekerheid.

Oude sierobjecten in faience zijn nog haast zelden intact en dit in tegenstelling tot die in terra cotta, gres of porselein.

Tot de belangrijkste Belgische producenten van Faience behoorden onder meer de Faiencerie de Thulin en de Usines Ferdinand Stoefs. In Frankrijk waren de faiencefabrieken van Sarreguemines en Choisy-le-Roi belangrijk.

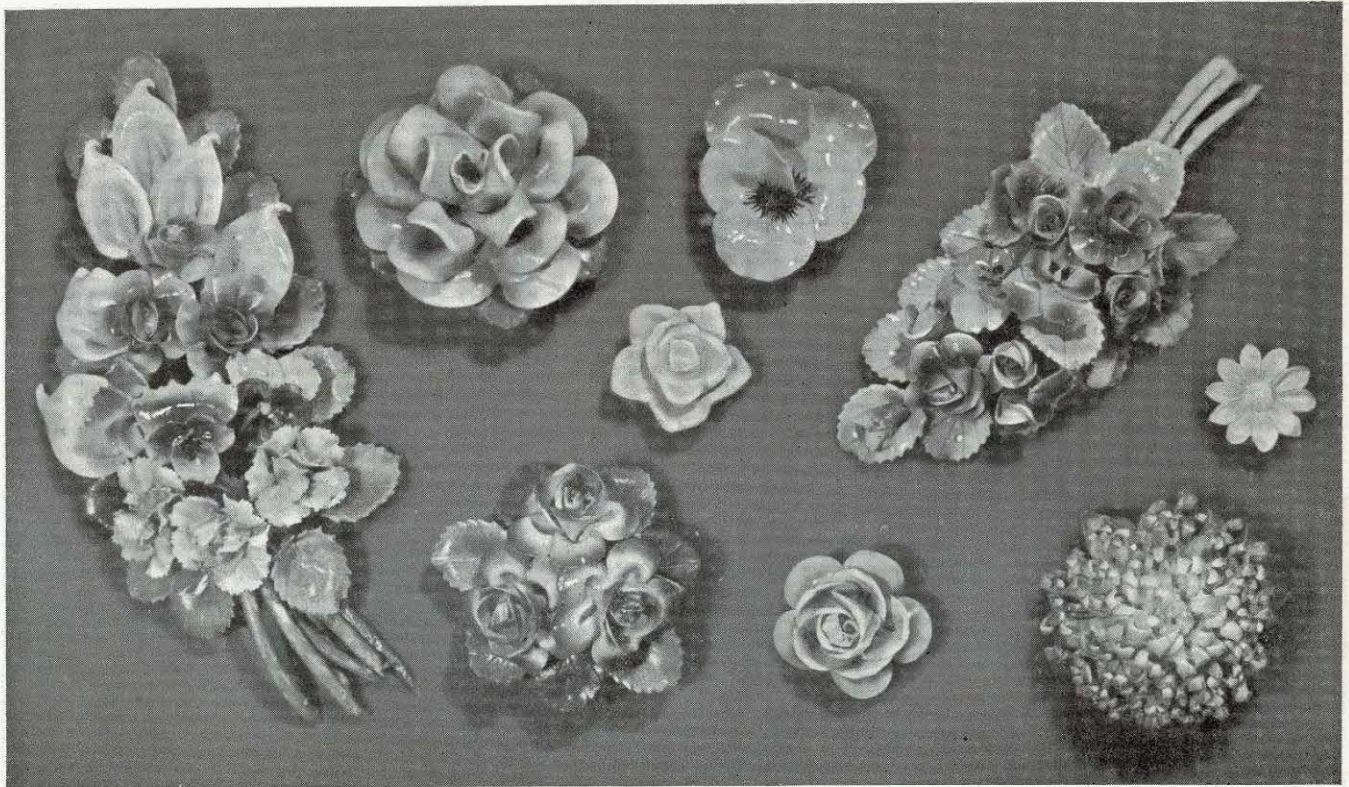
32

BUREAUX ET MAGASINS: 150, CHAUSSÉE DE NINOVE, BRUXELLES, TÉLÉPHONE: 21.08.03

X voir photo
de nos produits page 9

Fleurs en porcelaine,
biscuits et émaillées
en toutes teintes pour garniture de tables et cimetières

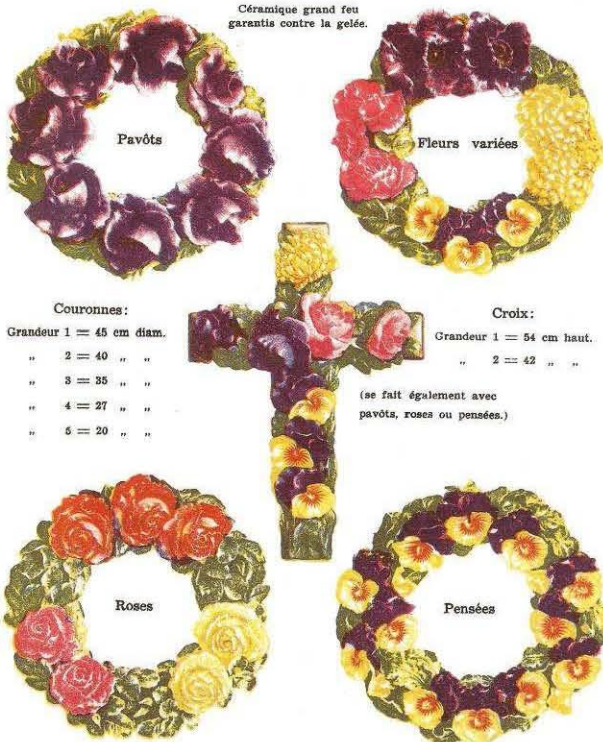
Usines Fernand Stoefs & Co, S.A., 150, chaussée de Ninove, Bruxelles

FAYENCERIES de SARREGUEMINES, DIGOIN & VITRY-LE-FRANÇOIS

Siège Social et Service Commercial Central : 28, rue de Paradis, PARIS (X^e) Res. Com. Paris 13.370
SARREGUEMINES (Moselle). Télgr. : FAYENCERIES. Tél. : N° 7 Digois (Saône-et-Loire). Télgr. : FAYENCERIES. Tél. : N° 7.

ARTICLES FUNERAIRES

Céramique grand feu
garantis contre la gelée.

SARREGUEMINES

10 0 10 20 30

PLANCHE N° 41

FAIENCERIES de CHOISY-LE-ROI, CREIL ET MONTEAUX - TUILERIES de VITRY-SUR-SEINE

gres of steengoed (D. Steinzeug; E. stoneware; F grès (cérame))

Keramiek met een harde, niet-poreuze scherf, gebakken bij een temperatuur van circa 1200 1300 °C. Dit materiaal wordt al dan niet geglaazuurd en is vorstbestendig.

Graf Familie Helman Dieweg – foto

porselein (D. Porzellan, E. porcelain, F. porcelaine)

Keramiek van hoge kwaliteit met een zeer harde, niet-poreuze en meestal ook een zeer dunne en enigszins doorschijnende scherf. De baktemperatuur ligt hoger dan bij 'gewoon' aardewerk, faience of gres, namelijk circa 1300 à 1500 °C. Er is porselein in verschillende kwaliteiten, bijvoorbeeld 'hard porselein' en 'zacht porselein'; bij serviezen bestaat een speciale kwaliteit die 'hotelporselein' wordt genoemd. Ook in andere productietakken bestaan varianten. Porselein bevat naast veldspaat ook kaolin of porseleinaarde (D. Kaolin; E. china clay; F. kaolin), waarmee het zich van de andere keramieksoorten onderscheidt.

Het materiaal is doorgaans doorzichtig geglaazuurd, maar kan ook ongeglazuurd blijven waardoor het meer een luxe-materiaal als marmer benadert. Meestal komen de ornamenten zowel geglaazuurd als ongeglazuurd voor.

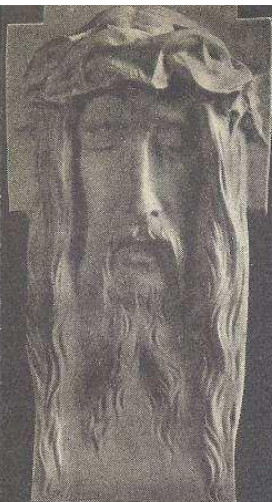
Het materiaal kan bij geglazuurde exemplaren ook plaatselijk verguld worden of om het meer kleur te geven ook gedeeltelijk geglazuurd worden.

Foto Cis Kennes

Tot de belangrijkste Belgische producenten van porselein behoort de S.A. Téco.

BAS-RELIEFS
BASS-RELIEFS
BAJOS RELIETES

RELIGIEUSES
RELIGIOUS
RELIGIOSAS

ART ET FANTAISIE
ART AND FANCY
ARTE Y FANTASIA

FUNERAIRES
FUNERAL
FUNERARIAS

D'HOTELS
FOR HOTELS
PARA HOTELS

DE LABORATOIRES
FOR LABORATORIES
PARA LABORATORIOS

POUR CLINIQUES ET HOPITAUX
FOR CLINICAL SURGERIES AND HOSPITALS
PARA CLINICAS Y HOSPITALES

POUR CAGES D'OISEAUX
FOR BIRDS CAGES
PARA JAULAS DE AVES

ISOLATEURS
INSULATORS
AISLADORES

**PORCELAINES
CHINA WARE
PORCELANAS**

Société Anonyme

**BOIS-DE-BREUX
BELGIQUE**

TÉ F · LIÈGE 504.49 · TÉLÉGR : TÉCO · BOIS-DE-BREUX · CODES : RUDOLPH MOSSE, BENTLEY

Een bijzondere vorm van porseleinobjecten is de zogenaamde fotokeramiek (D. Photokeramik, E. Photo ceramic , F. Photoc ramique), een techniek die na de ontdekking van de fotografie vanaf het midden van de 19de eeuw ontwikkeld werd om fotografische afbeeldingen ook op een keramische drager aan te brengen. Eén van de eerste die dit procedé met succes toepaste was de Fransman Pierre Michel Lafon de Camarsac (1821-1905) die hiervoor in 1854 een brevet nam. De witte scherf van faience en porselein maakten deze materialen ideaal als drager voor zwart-witafdrukken en voor buitengebruik werd stevast porselein gebruikt. Klaarblijkelijk werd deze techniek ideaal bevonden om de geliefden op de graftekens letterlijk een ‘gezicht’ te geven, want dergelijke portretfoto’s komen op onze kerkhoven nog zeer veelvuldig voor, ook al is het gebruik ervan de laatste decennia aanzienlijk verminderd. Soms dragen de portretmedaillons – die ovaal en lichtjes bol, maar bijvoorbeeld ook rechthoekig kunnen zijn -ook de namen van de producent of hun tussenhandelaar.

Tenslotte dient ook de term **biscuit** (D.,E.,F. biscuit) -die hierboven is gebruikt -expliciet te worden gedeut. Het gaat daarbij in het courante taalgebruik meestal om ongeglazuurd porselein, maar technisch gezien gaat het ook om faience-of gres-achtige producten die (slechts éénmaal) gebakken en nog niet geglazuurd zijn. Na de biscuitbrand wordt het biscuitstuk al of niet van een decoratie voorzien en geglazuurd, in dat geval volgt de zogenaamde glazuurbrand of gladbrand.

DUITSE DODENAKKERS

Mainz

Tekst en foto 's Anne-Flor Vanmeenen

Het derde luik van de reeks over funerair Duitsland voert ons naar Mainz, hoofdstad van Rijnland-Palts. Deze stad heeft met Keulen, de vorige in deze serie, gemeen dat ze aan de Rijn ligt en uitblinkt in uitbundige carnavalsfestiviteiten. Toch heeft Mainz een geheel eigen aanblik en geschiedenis, en die vertalen zich natuurlijk ook in het funerair erfgoed, dat vrij goed bewaard is gebleven en bovendien naar waarde lijkt geschat te worden. Het Hauptfriedhof van Mainz is bijvoorbeeld een van

de weinige begraafplaatsen in Duitsland die aangesloten is bij ASCE (Association of Significant Cemeteries in Europe) en er heeft zich een actieve groep rond deze dodenakker georganiseerd die jaarlijks 'een dag van de begraafplaats' inricht (www.nekropolis-moguntia.de). Naar aanleiding van het 200-jarig bestaan van het Hauptfriedhof werd er in 2006 een groots project uit de grond gestampt dat resulteerde in een lijvige publicatie, een fotowedstrijd en een film. Een mooi initiatief met flink wat weerklank dat het lokale erfgoed

opnieuw onder de aandacht van haar burgers en bewaarders bracht. Laten we dat fameuze Hauptfriedhof nader onder de loep nemen...

Hauptfriedhof

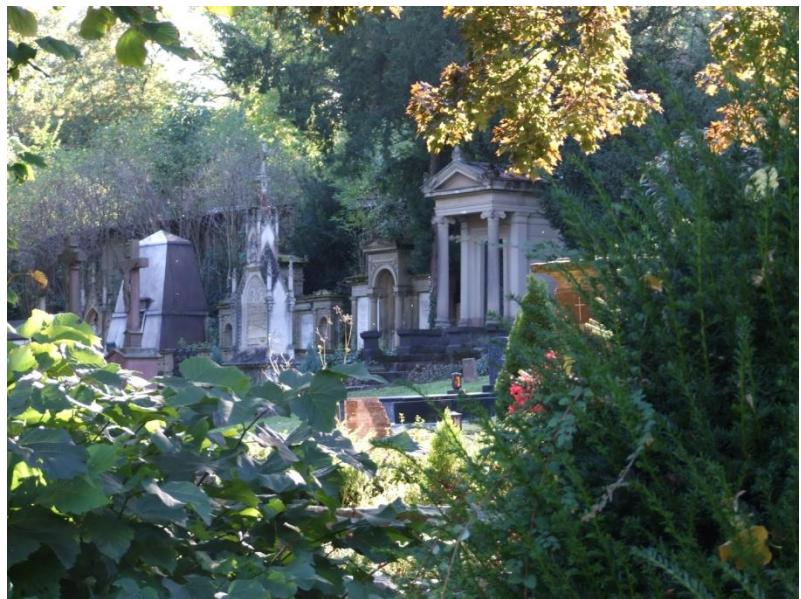
De hoofdbegraafplaats in Mainz kwam er rond 1803, onder impuls van het Frans bewind. De bestaande kerkhoven werden krap en het plaatsgebrek nam nog toe door de afschaffing van kloosterorden. Bovendien stonden de ideeën omtrent hygiëne niet meer toe in de stadskern te begraven. Het Hauptfriedhof moest de nieuwe, grote begraafplaats aan de stadsrand worden die al deze problemen zou wegwerken. Op de gekozen plek in het Zahlbachtal was eerder al een Romeinse begraafplaats gevestigd, en ook enkele bisschoppen lagen er begraven, waaronder Aureus die er een martelaarsdood stierf. Deze laatste werd later elders ondergebracht maar zijn naam bleef met de plek verbonden, men spreekt nog steeds van de 'Mainzer Aureus' als alternatief voor 'Hauptfriedhof'.

De begraafplaats kende verschillende uitbreidingen in de loop der tijd, maar behield zijn oorspronkelijke patroon van regelmatige, rechthoekige grafvelden verdeeld door tussenpaden die af en toe het karakter van een heuse 'Allee' of laan krijgen. Flink wat begroeiing en

statige oude bomen zorgen voor een sfeervol groen cachet zodat de begraafplaats niet al te strak oogt. Er zijn wel groenere en meer landschappelijke begraafplaatsen in Duitsland dan deze, maar dat neemt niet weg dat het Hauptfriedhof een belangrijke groene long voor Mainz vormt en ook liefdevol in de arm gesloten wordt door menig wandelaar en kuierende moeder met kinderkoets.

Qua architecturale vormen en graftypes is het smullen van vele potjes in Mainz. Heel wat stijlen uit de 19e en 20e eeuw zijn er vertegenwoordigd en de bezoeker treft er naast mooie sculptuur ook zuilen, piramiden, obelisksen, stèles, grafkruisen, cippes, ... Vanaf 1850 kwamen monumentale grafkelders in zwang en deze mode baarde de begraafplaats een dubbele, indrukwekkende 'Gruftenstrasse'. Het betreft doorgaans geen 'huisjes' zoals in Zuid-Europa vaak te zien is, maar meestal 'gevels' die uitgeven op een trap die naar de eigenlijke kelder leidt. Sommige van die gevels zijn werkelijk prachtig uitgewerkt.

Het Hauptfriedhof draagt ook de sporen van het militaire verleden van Mainz. Er zijn verschillende indrukwekkende herdenkings- en krijgsmonumenten te vinden, maar ook groepen uniforme oorlogsgraven en individuele grafmonumenten.

Een andere, recente specialiteit van de begraafplaats is de 'Sternengarten', een zeer mooi uitgewerkte zone waar doodgeboren kinderen en foetussen een plekje krijgen.

Ten zuiden van de begraafplaats ligt een sfeervol joods gedeelte met een prachtige bomenlaan en een mooi gerestaureerde rouwkapel uit 1880 in oriëntaalse stijl, die het blokje om zeker waard is.

Wat gebouwen betreft is er helaas een en ander verloren gegaan. De zeer oude Aureuskapel (die historisch gezien wel ter ere van een zekere Hilarius is gebouwd) en de neogotische rouwkapel gingen teloor in de oorlogsbombardementen. Een interessant bouwwerk dat wel de tand des tijds doorstond, is het crematorium van architect Jozef Hassinger uit 1903, met monumentale koepel en neorenaissancistische invloeden. Dit was een van de eerste crematoria in Duitsland en is zeer elegant vorm gegeven, omzoomd door een beetje groen en geflankeerd door twee sfinxen. Omdat het ondanks grondige vernieuwingen niet meer aan de hedendaagse technische vereisten kon voldoen, werd in 2010 een nieuw crematorium opgetrokken. Het oude gebouw doet nog dienst als rouwkapel en zou ook als columbarium worden herbestemd.

In totaal zijn ruim 230 graven al beschermd op het Hauptfriedhof. Sommige bevinden zich gegroepeerd, andere bevinden zich tussen nieuwere graven wat voor een leuke ontdekkingstocht zorgt. Een bezoekje kost dus de nodige tijd, ook al is de begraafplaats op zich niet zo uitgestrekt (2 km²) en niet van het kaliber als het Keulense Melatenfriedhof en andere grote klassiekers. Wie de uitdaging toch wil aangaan, doet dat misschien best rond Allerheiligen wanneer je ook een lokaal curiosum kunt bespeuren: de *Newweling*. De Newweling is een traditionele kaars die enkel in Mainz en enkel rond Allerheiligen wordt gebrand. De kaars bestaat uit een dunne 'wasdraad' die met de hand spiraalsgewijs rond een kegel gedraaid wordt. Meestal is de was rood, wit, blauw, geel en groen. Niemand weet goed waar de vorm of de kleur vandaan komen, maar reeds in 1347 is er in documenten sprake van Newweling, dus de kaars kent duidelijk een lange traditie. Ze wordt slechts door één bedrijf in

Mainz vervaardigd en enkel rond Allerheiligen op de begraafplaats verkocht. Men gebruikt ze om te branden aan de graven, maar ook in optochten. Absoluut een apart zicht! En wie zwaar verliefd wordt op één van de grafmonumenten: je kan ze adopteren...

Andere begraafplaatsen

Mainz telt naast het Hauptfriedhof nog 13 andere begraafplaatsen. Ze zijn allemaal in de handen van de stad, behalve de joodse terreinen die door de joodse gemeenschap beheerd worden. De meeste begraafplaatsen zijn niet uitzonderlijk interessant, maar twee onder hen verdienen een kleine vermelding voor wie aan het Hauptfriedhof niet genoeg heeft: Mombach en Weisenau.

De oude begraafplaats van Mainz-Weisenau (Portlandstrasse) is gesloten sinds 2001 maar de concessies lopen nog dus er wordt voorlopig niet geruimd. Er bevindt zich o.a. een interessant poortvormig gedenkteken voor slachtoffers van de wereldoorlogen. Overigens ook te vinden in Weisenau (Göttelmannstrasse): een Romeins grafveld. De aandachtige lezer denkt allicht: 'Daar gaan we weer met die Romeinen', maar ik hou het kort. Het betreft hier een stukje van de 2,5 km lange grafstraat die twee militaire kampen in Mainz met elkaar verbond. Wie trouwens graag meer wil zien, kan naast deze opgravingsite ook terecht in het Romeins museum van Mainz waar enkele mooie grafstenen bewaard zijn.

De begraafplaats Mainz-Mombach (am Waldfriedhof) is de grootste van Mainz: 26 hectare. Ze ligt in de nabijheid van een natuurgebied en telt ook zelf heel wat groene elementen op haar terrein. Er zijn diverse oorlogsgraven te vinden, o.a. van Russische krijgsgevangenen. Meer multiculturele funeraire elementen leveren de graven waar moslims, Sinti en Roma zich te rusten leggen.

Religieus erfgoed

Een beschrijving van funerair erfgoed in Mainz zou niet compleet zijn zonder even stil te staan bij het religieuze erfgoed van de stad. Zoals het geval is voor veel Duitse steden, is heel veel vernietigd tijdens de wereldoorlogen. Twee kerken verdienen niettemin een bijzondere vermelding: de Dom en de St Stefaanskerk.

De Stephanskirche werd in de 13-14^e eeuw in gotische stijl opgetrokken ter vervanging van een oudere kerk op die plaats. De oorlogsschade na '40-'44 werd deels gerestaureerd en sommige delen zoals de 15de eeuwse kruisgang spreken nog steeds bijzonder aan. In deze kruisgang bevinden zich ook nog enkele funeraire stukken. Wie ze vanuit zijn luie zetel wil verkennen, kan dat trouwens via de documentatie op <http://www.st-stephan-mainz.de/>. Een bezoek in levende lijve levert echter nog een prachtig toemaatje op: glasramen van Chagall.

De Dom van Mainz kunnen we uiteraard ook niet overslaan. Deze prachtige romaanse kerk behoort tot de top in haar genre en wordt samen met die van Speyer en Worms tot de *Kaiserdome* gerekend (wat historisch niet helemaal nauwkeurig is). De rozerode zandsteen uit de streek verleent de kerk een aparte uitstraling en met haar zes torens domineert ze het stadsbeeld. De Dom heeft nochtans al heel wat te verduren gehad, zo brandde ze de dag na haar eerste inwijding al uit, een lot dat zich nog meermaals zou voltrekken. Door toevoegingen en 'restauranties' zijn er in de loop der eeuwen wel heel wat stijlvreemde elementen bij gekomen, maar dat kan de esthetische pret niet derven. Binnen in de Dom gaat het feest door: je krijgt er maar liefst een overzicht van 10 eeuwen funeraire geschiedenis! Wie de evoluties in vormgeving van graven (gisants, portretten, epitafen...) wil bestuderen wandelt door een rijk geïllustreerd encyclopedie en kan zijn ogen de kost geven. En wie Mainz te ver vindt of mijn enthousiasme op waarachtigheid wil toetsen kan een virtuele rondleiding nemen: http://linpop.zdf.de/3dview/mainzer-dom/3D%20Virtual%20Tour_tour.html. Bisdom Mainz doet zijn best, dat is een feit!

Inderdaad, Mainz mag dan wel zijn meest gerenommeerde graf kwijt zijn (dat van Gutenberg), er is genoeg over voor een boeiende funeraire trip. Allen daarheen. Voor alle inlichtingen, adressen en openingsuren, kijk op www.mainz.de.

NEDERLANDSE NATUURBEGRAAFPLAATSEN

Verslag groensafari ecologische begraafplaatsen

Tekst Pierre Brewee, foto 's Bergerbos door Laurent Vrijders

Door plaatsgebrek worden begraafplaatsen steeds meer gezien als potentiële openbare groene ruimten en Vlaamse steden en gemeenten gaan dan ook actief op zoek naar een weldoordachte, gezonde mix van beiden: begraafplaatsen die ook gezien kunnen worden als groene longen, ruimten waar fauna en flora een kans krijgen en op een serene manier aan recreatie kan gedaan worden. In Vlaanderen blijven ecologische begraafplaatsen voorlopig nog een vreemde eend in de bijt en Inverde organiseerde dan ook op 4 en 5 oktober een groensafari rond natuurbegraafplaatsen in Nederland, waar sinds 2004 verschillende soortgelijke begraafplaatsen geopend werden. Deze tweedaagse uitstap lokte twintig nieuwsgierigen uit verschillende sectoren: mensen die in de groensector werken, landschapsarchitecten, een begrafenisondernemer die als eerste de milieuvriendelijke doodskist introduceerde op de Belgische markt, een stevige delegatie van de Antwerpse begraafplaatsen, ...

Nergens is in een Nederlandse (of Vlaamse) wet vast gelegd wat een natuurbegraafplaats precies is maar volgende passage uit het infoboekje van Bergerbos komt aardig in de buurt van het idee achter deze begraafplaatsen:

“Een natuurbegraafplaats is niet vergelijkbaar met een traditionele begraafplaats of kerkhof. Het unieke van een natuurbegraafplaats is dat op de plekken waar onze dierbaren begraven worden de natuur haar gang kan gaan. Wij zijn wars van regels en voorschriften, maar in de praktijk is gebleken dat die soms toch nodig zijn, met name over de grafbedekking! Het is uitermate belangrijk om het karakter van het natuurterrein te bewaren”.

De natuurbegraafplaats Bergerbos, die in een vroegere Tafofiel al eens ter sprake kwam, stond trouwens als eerste op het programma. We werden er rond geleid door beheerder Huub Kluijtmans die grif toegaf dat hij in het verleden veel te soepel is geweest wat betreft die regel die stelt dat het karakter van het natuurterrein bewaard moet blijven. Regels werden aangepast in 2007 en 2011. Op een klassieke begraafplaats zoals wij ze kennen in Vlaanderen stoort niemand zich aan windmolentjes of teddybeertjes of foto's maar deze dingen druisen wel in tegen de filosofie van een natuurbegraafplaats waar men het

karakter van het natuurterrein moet bewaren. Deze dingen maken deel uit van een rouwcultuur die we al lang kennen ... maar je kan deze niet in praktijk brengen op een natuurbegraafplaats want dan

zondig je tegen de milieuvriendelijke gedachte achter een ecologische begraafplaats. Wanneer je een concessie koopt teken je een contract waarbij je je akkoord verklaart met deze filosofie. Je gaat in de fout wanneer je het reglement overtreedt waar je mee akkoord bent gegaan ... en de beheerder gaat in de fout wanneer hij de naleving van zijn reglement niet afdwingt. Beide partijen hebben boter op het hoofd in dat geval. Onze rouwcultuur met z'n foto's en beeldjes en lantaarntjes en soortgelijke dingen botst met het groene gedachtengoed van deze natuurbegraafplaatsen en je moet als eigenaar, ongeacht of het nu om een particulier of een overheid gaat, sterk genoeg in je schoenen staan om de naleving van je reglement in praktijk te brengen. Doe één toegeving ... en je zet de deur open voor de ene uitzondering na de andere, tot de uitzondering ... de regel wordt.

Het vraagt karakter om de mensen duidelijk te maken dat je kiest voor een vrij anoniem graf wanneer je gaat voor een laatste rustplaats op een ecologische begraafplaats. De meeste eigenaars krijgen dit in de praktijk niet gebolwerkt.

De namiddag begon met een bezoek aan het gedenk- en begraafpark van de Heilig Landstichting in Nijmegen waar beheerder Marijke Van Baarle tekst en uitleg gaf bij het beheer van het groen, het park, de bomen en de graven. Het betreft hier een katholieke stichting en dat zie je ook aan de begraafplaats. Bedoeling van de oprichter was "het Heilig Land naar Nederland brengen". Het park ligt bezaaid met bijbelse taferelen en plaatsen en je vindt er bijvoorbeeld een Calvarieberg en een Hof van Olijven. De opbrengst van de graven, die verspreid over het park liggen, komt ten goede van het museum dat eveneens deel uitmaakt van dit park. Waar Bergerbos een begraafplaats in een bos is, is het gedenk- en begraafpark van de Heilig Landstichting een begraafplaats in een park, wat meteen betekent dat de mogelijkheden om gestalte te geven aan het idee "natuurbegraafplaats" van een totaal andere orde zijn. Een bos is immers een veel natuurlijker omgeving dan een park en de windmolentjes en teddyberen en aanverwanten storen hier globaal genomen dan ook veel minder dan in Bergerbos.

De namiddag werd afgerond met een bezoek aan de begraafplaats op het landgoed Westerwolde-Hoog Soeren in Assel, de oudste natuurbegraafplaats van Nederland. Hier betreft het een begraafplaats gelegen op een privélandgoed dat dicht aanleunt bij een natuurlijk bos maar ook hier kon je weer zien dat het moeilijk is mensen aan te sporen het graf niet te overladen met allerlei ornamenten.

De eerste dag werd afgesloten met een uiteenzetting over "Natuur op begraafplaatsen" door Cor Smulders van Genius Loci, begraafplaatsadviseurs. Enkele denkpistes van deze spreker wil ik de lezer(es) toch niet onthouden:

"Groen is niet hetzelfde als natuur. Je kan als gemeente van een niet-gebruikt perceel op je begraafplaats een gazon maken ... maar een mooi afgereden gazon is groen ... en geen natuur: in de natuur zie je geen mooi afgereden gazon. Je kan zo een niet-gebruikt perceel een andere invulling geven en op die manier de natuur een plaats geven op je begraafplaats. Maak van dat perceel een bloemenweide (korenbloem, papaver, ...) en je hebt geen groen maar natuur op je begraafplaats. Die bloemen ... lokken trouwens ook bijen en andere insecten ... die op hun beurt vogels lokken en andere insecteneters. En zo krijgt de natuur een kans op je begraafplaats zonder dat de functie van "begraven" daar onder lijdt. Is ook makkelijk in het onderhoud: een gazon moet je elke maand afrijden, een bloemenweide niet. En die vogels die je gelokt hebt? Die geef je de mogelijkheid zich te

nestelen in een nestkastje: hang nestkastjes en vetbollen op en je lokt vogels naar je begraafplaats, creëert natuur en geeft fauna en flora een kans tussen je overledenen zonder dat deze daar last van hebben. Zo een bloemenweide staat er niet van vandaag op morgen: zo iets heeft tijd nodig. Zet infoborden voor je publiek en maak via foto's duidelijk waar je naartoe wil, wat op lange termijn de bedoeling is van dat "rommelig" perceel: zo vermijd je dat de mensen de indruk krijgen dat de begraafplaats "verwaarloosd" wordt".

De tweede dag begonnen we in Diepenveen waar we een bezoek brachten aan de gemeentelijke begraafplaats Tjoenerhof. Eerst kregen we een uiteenzetting over "Natuurbegraven en de aanleg van een toekomstige natuurbegraafplaats op landgoed De Hoevens" door Joyce Sengers, landschapsarchitecte voor Landinzicht. Wat het luik "Natuurbegraven" betreft gaf ze vooral uitleg over de Engelse natuurbegraafplaatsen. We kregen de nodige foto's te zien en ik was verrast, want wanneer je foto's van de Britse natuurbegraafplaatsen zoekt op internet krijg je wel een totaal ander plaatje te zien moet ik zeggen. Deze foto's oogden mooi, heel mooi, en ik vraag me af hoe het komt dat deze begraafplaatsen niet met soortgelijk beeldmateriaal hun waar verkopen aan de virtuele klant. Joyce Sengers heeft al een rondreis op Engelse natuurbegraafplaatsen achter de rug en een volgende reis is gepland in 2013. De toekomstige ecologische begraafplaats op het landgoed De Hoevens die door haar werd voorgesteld is trouwens ook een creatie van haar.

Op de gemeentelijke bosbegraafplaats Tjoenerhof werden we rondgeleid door beheerder B.J. Prummel, senior adviseur Groen van de gemeente Deventer. Iedereen was het er over eens dat deze bosbegraafplaats het beste was wat we tot dan toe gezien hadden.

Vervolgens brachten we een bezoek aan de oude gemeentelijke begraafplaats op de Diepenveenseweg in Deventer waar leden van de Stichting oude Begraafplaatsen Deventer (SOBD) uitleg gaven bij deze oude begraafplaats waar naast SOBD ook de Stichting Natuur Anders (SNA)

instaat voor het beheer. Natuur en cultuur komen tijdens dit beheer constant met elkaar in botsing en het is de hele tijd schipperen en op zoek gaan naar een weloverwogen, gezond compromis. Deze oude begraafplaats is gelukkig erkend als rijksmonument, wordt gezien als een begraafplaats van cultuurhistorische waarde. In dit geval wil dat zeggen dat er een lijst bestaat van grafmonumenten die ten allen prijze moeten beschermd worden. De achterliggende gedachte is heel simpel: de natuur is vervangbaar, een uniek historisch object is onvervangbaar. Bij een discussie rond dergelijk beschermd monument is er dus eigenlijk geen “keuze” te maken: bescherming van het monument krijgt absolute voorrang. Dit betekent niet dat de natuur geen kans krijgt, integendeel. Bepaalde delen van de begraafplaats, bepaalde grafmonumenten hebben geen cultuurhistorische, geschiedkundige of architectonische waarde en daar kan de natuur haar gang gaan en dan blijkt zo een oude begraafplaats een kans te zijn voor bedreigde of zeldzame soorten: sommige stukken van deze begraafplaats zijn een waar paradijs voor dieren en planten. Deze groene medaille heeft ook zijn mindere kant: een nieuwe habitat creëren voor zeldzame soorten is een goede zaak ... maar zoiets als milieu-educatie kan je niet koppelen aan deze overwinning: zeg tegen je publiek dat je zeldzame bosorchideeën hebt staan ... en een week later zijn ze verdwenen.

De groensafari werd afgesloten met een bezoek aan de recent geopende natuurbegraafplaats Heidepol in Arnhem waar we rondgeleid werden door beheerder Wim Van Rooijen. Net als Bergerbos, het gedenk- en begraafpark van de Heilig Landstichting en Westerwolde is deze begraafplaats een privé-initiatief, een creatie van enkele particulieren die geloven in het idee van een begraafplaats die deel uitmaakt van de natuur en er na verloop van tijd ook in opgaat. Deze mensen bekijken alles door een nuchter economisch brilletje: hier geen enkele toegeving aan emoties, regels zijn regels, geen grafmonumenten. Indien je je niet kan vinden in deze regel ben je hier niet op je plaats, ga je maar elders: zo eenvoudig is het. Natuurlijk is er respect voor het verdriet van nabestaanden, tracht men vriend(inn)en en familie een “aangename” begrafenis te bezorgen en is rouwverwerking toegelaten ... maar je moet wel binnen de lijntjes blijven kleuren: geen

uitzonderingen. Het enige toegelaten grafmonument op deze begraafplaats is een boomschijf, een schijf die deel uitmaakt van het totaalpakket en waar de beheerders voor jou de nodige info in graveren. Zo een boomschijf ... lost op in de natuur, zie je amper liggen tussen het hoog opgeschoten gras: ze vergaat, vermolmt, wordt overwoekerd door mos ... en wanneer ze verdwenen is krijg je gewoon een nieuwe schijf. De belofte is immers ... dat je een eeuwig durende concessie krijgt: wanneer je hier begraven wordt is het echt “voor altijd”. Wanneer de begraafplaats volzet is wordt ze gewoon opnieuw “aan de natuur” gegeven, wordt ze terug landschap, gaat ze terug deel uitmaken van die Hoge Veluwe waarin ze gelegen is. De initiatiefnemers hebben trouwens toekomstplannen, willen na deze begraafplaats nog andere soortgelijke begraafplaatsen openen in Nederland: het feit dat ze ondertussen het klappen van de zweep kennen wat betreft bestemmingswijzigingen van ruimtelijke plannen en dat soort dingen speelt in hun voordeel: ze zullen geen vijf jaar meer nodig hebben om alles in orde te brengen zoals nu het geval was. En na Nederland ... volgt het buitenland: voorlopig nog vage plannen ... maar ze zijn er wel. Iedereen was het roerend eens: deze begraafplaats is de enige Nederlandse begraafplaats die zich echt natuurbegraafplaats mag noemen. Een bezoek aan de website is zeker de moeite waard.

<http://www.natuurbegraafplaats.nl/bergerbos/>

http://www.heiliglandstichting.com/gp_inleiding.html

<http://www.amsterdamuitvaart.nl/natuurbegraafplaats%20westerwolde.pdf>

<http://www.joycesengers.nl/wp-content/uploads/aankondigingmei2013.pdf>

<http://www.dehoevens.nl/nl/natuurbegraafplaats>

<http://www.uitvaartverzorgingdiepenveen.nl/begraafplaatsendiepenveen/begraafplaats-tjoenerhof/index.html>

<http://www.deventer.nl/leven/natuur-groen/begraafplaatsen/oude-begraafplaats-diepenveenseweg-deventer>

<http://www.sobd.org/website/website.asp?id=17&template=geel>

<http://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl/php/main.php?cAction=show&cOBJnr=1004115&sCompMonNr=510734>

<http://www.heidepol.nl/>

WINNAAR VAN DE VLAAMSE MONUMENTENPRIJS 2012

De tot begraafplaats omgevormde Sint-Rochuskerk Te Ulbeek

Tekst en foto Onroerend Erfgoed

De voormalige Sint-Rochuskerk in Ulbeek (Wellen) bevond zich al verschillende jaren in ruïneuze toestand. Naar aanleiding van de plannen om de omliggende begraafplaats uit te breiden, kwam de gemeente Wellen in overleg met het agentschap Onroerend Erfgoed tot een uitbreiding mét behoud van het oude kerkvolume. De restanten van de kerk werden gerestaureerd. Het schip doet vandaag dienst als herdenkingsruimte met plaats voor 40 individuele graven en het doksaal en de zijkapellen tellen 21 columbaria. De archeologische sporen van de oudere kerkfasen in het koor werden geconsolideerd en voorzien van een glazen overkapping.

De vernieuwende herbestemming was doorslaggevend voor de keuze van de Sint-Rochuskerk tot laureaat. De herbestemming als begraafplaats, columbarium en stille ruimte met veel respect voor de kerkruïne en archeologische resten, maakt van deze site een echte *lieu de mémoire*. Door het goede beheer van het onroerend erfgoed werden de erfgoedwaarden van de hele site behouden: het kerkvolume blijft zichtbaar, net zoals de wanden van het omliggende beschermde dorpsgezicht en de vorige kerkfasen.

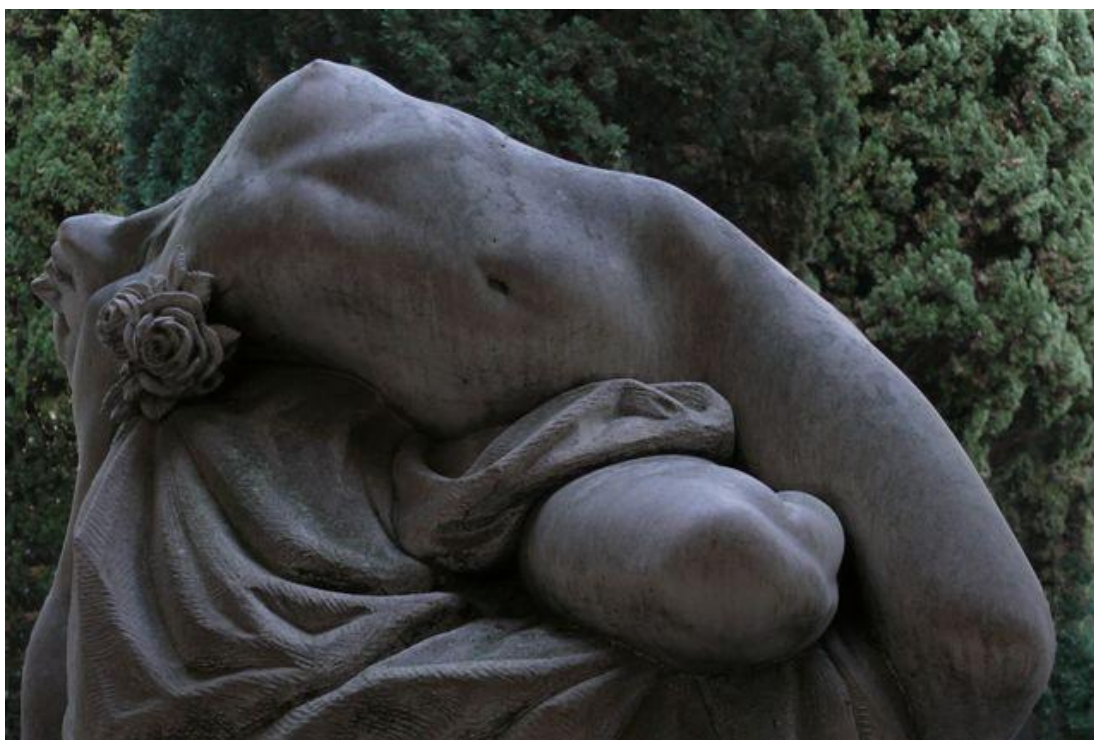
De winnaar van de Vlaamse Monumentenprijs ontving vandaag uit handen van minister Geert Bourgeois een cheque van 12.500 euro. Alle laureaten ontvingen een cheque van 2.500 euro.

AANKONDIGING

De vrouw in de funeraire kunst

Fototentoonstelling door Raoul Verstraeten

1 tot 30 november 2012, maandag tot en met zaterdag van 8.30 uur tot 16.00 uur
Afscheidscentrum Crematorium Heimolen, Waasmunstersesteenweg 13, 9100 Sint-Niklaas

28

Raoul Verstraeten biedt een artistieke tentoonstelling aan, waarbij het beeld van de vrouw in de Europese funeraire plastiek centraal staat. Het overgrote deel van de begraafplaatsen van de Europese steden wordt gekenmerkt door een groot aantal beelden van (treurende) vrouwen, uitgevoerd door de beste beeldhouwers in een conglomeraat van stijlen.

Aan de hand van een fotoreeks in het Afscheidscentrum Crematorium Heimolen kan de bezoeker proeven van deze schoonheid. Het fotografisch werk staat in schril contrast met de minimalistische architectuur van het Crematoriumgebouw Heimolen te Sint-Niklaas.

Op 1 november zal deze tentoonstelling bovendien muzikaal omlijst worden, u bent dan van harte welkom, van 10.30 tot 11.00 uur en van 11.30 tot 12.00 uur:

“Rouwliederen door de eeuwen heen”

gebracht door Els Ruymen, sopraan en Simon Neyt, pianist.

BLOEMLEZING UIT DE PERS

Epitaaf bestuurslid Pierre Brewee volgt wat er verschijnt m.b.t. funerair erfgoed in de pers en media op de voet. Hij maakt voor ons een korte samenvatting. In geen geval heeft deze bloemlezing de bedoeling om volledig te zijn maar is ze eerder opgevat om er trends in aan te wijzen en soms ook de berichten van een kritische noot te voorzien.

Doodskisten winnen belangrijke designprijs

De Deense studio Jacob Jensen koos voor zijn doodskist een eerder strak, minimalistisch ontwerp en vond inspiratie in de diamantwereld. De naam van de drie modellen verwijst naar het aantal facetten dat in het ontwerp is gebruikt en ter hoogte van het hart van de overledene bevindt zich het hoogste punt van de kist: daarop kan een bloem worden gelegd. De met de hand gemaakte kisten zijn in verschillende kleuren en afwerkingen leverbaar. De studio won met deze doodskisten een Red Dot Award, één van de meest prestigieuze prijzen in de designwereld. Het Deense bureau werkte twee jaar aan dit ontwerp dat voorafgegaan werd door 75 prototypes. Een woordje uitleg rond deze bekroonde kisten vind je o.a. op volgende pagina:

<http://www.therichtimes.com/wordpress/2011/02/19/diamant-series-from-jacob-jensen-design-provides-contemporary-design-for-the-modern-funeral/>

Restauratie grafteken De Block te Boekhoute

Het monumentale, maar zwaar verwaarloosde familiegraf De Block, gelegen op de begraafplaats van Boekhoute, zal nu toch hersteld worden. Het monument dateert uit de tweede helft van de 19e eeuw en maakt deel uit van het historisch patrimonium van het vissersdorp. Het familiegraf neemt een centrale plaats in op de begraafplaats en de slechte toestand waarin het monument verkeerde was velen een doorn in het oog. De procedure wordt in gang gezet om een ontwerper aan te stellen en subsidies voor de restauratie aan te vragen.

29

Insectenhotel op de oude stedelijke begraafplaats van Roeselare

De oude stedelijke begraafplaats aan de Blekerijstraat is voor Roeselare een belangrijke trekpleister. Het stadsbestuur heeft een park- en groenbeheerplan opgemaakt en plant een vlindertuin met een insectenhotel op deze begraafplaats.

In Borsbeek komt urnenbos in het nieuwe uitbreiding van de begraafplaats

De uitbreiding van de Borsbeekse begraafplaats met een urnenbos zal opstaren na het archeologisch onderzoek dat er vooraf plaatsvindt. Aanplantingen kunnen alleen gebeuren in het juiste seizoen dus blijft het afwachten wanneer deze uitbreiding precies zal kunnen aanvangen. Er wordt een totale oppervlakte van 15.000 vierkante meter voorzien voor het urnenbos.

Urnenbos groeit in Sint-Niklaas

Na Antwerpen zal men vanaf 2013 ook in Sint-Niklaas overledenen in een bos begraven. De jonge boompjes werden onlangs aangeplant en krijgen een jaartje de tijd om uit te groeien. Keuze zal er zijn tussen biologisch afbreekbare urnen van riet, hennep of karton en de urnen worden begraven rondom de bomen langs de verschillende wandelpaden van het nieuwe bos. Een kruisje of gedenksteen wordt niet geplaatst: er komt wel een plaats waar de namen van de overledenen vermeld zullen worden. Wie voor het bos kiest als laatste rustplaats, zal daar niks voor moeten betalen. Er wordt geen concessievergoeding gevraagd, in tegenstelling tot een graf of een plaats waar een urne wordt bijgezet. Voor inwoners van Sint-Niklaas is het gratis, anderen betalen alleen een kleine retributie omdat er personeel aanwezig moet zijn bij de begraaving in het bos. Het Agentschap voor Natuur en Bos heeft trouwens een subsidie van 10.100 euro toegekend voor de realisatie van het begraafbos op de Sint-Niklase begraafplaats Heimolen.

Vernieuwing begraafplaats Steenhuffel

Steenhuffel zal zijn begraafplaats grondig en volledig vernieuwen, naar ontwerp van Andy Malengier. In het oog springt vooral de aandacht die het gemeentebestuur bij deze plannen schenkt aan kinderen: Steenhuffel gaat resoluut voor een groter kinderkerkhof en een gedenkplaats voor foetussen. Een groen accent wordt o.a. gelegd door de afbraak van de bestaande muur rond de begraafplaats die vervangen zal worden door een haag.

Herbruik en Peterschap ingevoerd te Beveren

De gemeenteraad van Beveren heeft een nieuw reglement goedgekeurd waarbij het mogelijk wordt oude monumentale grafzerken opnieuw te gebruiken. De gemeente blijft eigenaar en de nieuwe gebruiker verbindt zich ertoe om het graf te restaureren en te onderhouden. Er kan zowel een stoffelijk overschot of grafurne bijgeplaatst worden. De grafmakers zullen wel eerst een peiling moeten uitvoeren om te zien of er nog voldoende plaats is, zoniet kan je het graf ontbeenderen maar daar zijn wel hoge kosten aan verbonden. Naast dit hergebruik is ook peterschap mogelijk. Dit peterschap is gratis op voorwaarde dat men het graf onderhoudt.

Begraafplaats Wevelgem winnaar prijs 'Arthur Olivier'

Het Tuinbouwcomité van de provincie West-Vlaanderen organiseert om de vijf jaar de prijs 'Arthur Olivier'. Dit jaar namen elf gemeenten deel aan deze prijs en de gemeente Wevelgem kwam als winnaar uit de bus met de begraafplaats in de Moorselestraat, dat is ingericht door **BURO VOOR VRIJE RUIJTE**. Het thema was dit jaar 'De groene inkleding van de gemeentelijke begraafplaatsen en hun omgeving'. Wevelgem scoorde op diverse punten heel goed: reductie van pesticiden, combinatie tussen park en begraafplaats, openheid en link met de omgeving, de geslaagde overgang van oud naar nieuw, ...

Groene graftuin te Mechelen

Op de stedelijke begraafplaats van Mechelen is een nieuwe graftuin geopend die model moet staan voor de herinrichting van het kerkhof. Deze graftuin, die uniek is voor Vlaanderen, werkt met uiterst functionele grafkelders. Op deze manier wordt de beschikbare ruimte efficiënter benut en de capaciteit verhoogd. 'Bezoekers hoeven niet meer te wandelen op tijdelijke werfwegen of, als de grafrijen volledig benut zijn, een betonnen pad', vertelt landschapsarchitect Michel Pauwels. 'Die maken hier plaats voor groene, waterdoorlatende paden met grastegels uit kunststof.' De vrijgekomen ruimte biedt plaats voor meer groen en zitbanken en tussen de graven is bloemenmengsel gezaaid om de graftuin op te fleuren.

Sterrenweide op begraafplaats van Ranst

Ouders die een levensvatbaar kind verloren tijdens de zwangerschap kunnen voortaan op de begraafplaatsen van de vier deelgemeenten van Ranst hun kindje gedenken. De witte sterren op deze sterrenweiden dragen de voornaam van het kindje en mogen dertig jaar blijven staan.

Engelenweide in Lanaken

Op het kerkhof van Lanaken werd de engelenweide officieel ingehuldigd, een begraafplaats voor niet levensvatbare foetussen tot 22 weken, de zogenaamde engeltjes. Voor oudere kindjes (de sterretjes genaamd) bestaat er al langer een grafplaatje en bijhorend symbolisch monumentje.

Nieuwe parkbegravingplaats in Bassevelde

De natuur moet nog even tijd krijgen maar het is de bedoeling dat de nieuwe parkbegravingplaats van Bassevelde een echt park zal worden. Groen is belangrijk en het gemeentebestuur liet dan ook het reglement van de begraafplaats aanpassen. Liggende grafstenen zijn niet langer toegelaten: de gemeente gaat voor recht opstaande grafstenen zodat je het uitzicht krijgt van de gekende Amerikaanse militaire begraafplaatsen die meteen de indruk geven dat je met één mooi groen vlak te maken hebt. De begraafplaats wordt omgeven door een groenscherm van tien meter en een wandelpad met bankjes. Nieuw voor Bassevelde zijn ook een strooiweide, columbarium, urnenveld en kinderbegravingplaats. Het oude kerkhof blijft behouden maar zal uitdoven: wie er begraven ligt kan er blijven rusten. Nieuwe begravingen vinden vanaf 1 oktober plaats op de nieuwe begraafplaats.

Overledenen in Retie komen begraafplaats binnen via paradijspoort.

Drie lokale kunstenaars hebben een paradijspoort ontworpen voor de begraafplaats van Retie, een paradijspoort die zo voor de overledenen toegang moet geven tot het paradijs, het hiernamaals.

LIDMAATSCHAP EPITAAF 2013

We nodigen u graag uit om uw lidmaatschap voor 2013 in orde te brengen. Dit kan door het overschrijven van 25 euro op rekeningnummer: 068-2039260-56, met vermelding van naam, adres en "lid 2013".

Dankzij uw lidmaatschap kunnen we blijven ijveren voor het behoud van waardevolle graftekens in Vlaanderen en Brussel én steekt u ons een hart onder de riem bij het onderhoud van het Museum voor Grafkunst. Wij zullen u op regelmatig tijdstippen informeren over onze eigen werking en ruimer nieuws bezorgen over alles wat het funeraire betreft. Daarnaast wordt u ook altijd uitgenodigd op onze tentoonstellingen, opendeurdagen en ledendagen. We zijn al volop bezig met de voorbereiding van Erfgoeddag 2013. Onder het thema 'Stop de tijd' halen we tal van ongeziene oude foto's van de familie Salu uit de bestofte dozen.

- 25 € gewoon lid
- 125 € steunend lid
- 1500 € beschermend lid

overschrijven op rekeningnummer

IBAN: be20 0682 0392 6056

BIC : GKCCBEBB

Voor de registratie en communicatie is het belangrijk om bij de overschrijving melding te maken van de naam van het lid, met adres, e-mail, jaartal lidmaatschap en één van de hierboven vermelde termen.

